

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen puhe kirkolliskokouksessa 16.5.2018

Arvoisa arkkipiispa, hyvät kirkolliskokouksen jäsenet, minulla on jälleen ilo tuoda kirkolliskokoukselle tervehdys valtioneuvostolta.

OKM-sektorin kaksi suurta uudistusta

Valtakunnan politiikassa elämme mielenkiintoisia aikoja. Omalta opetussektoriltani kaksi suurta lainsäädäntöhanketta on nyt eduskuntakäsittelyssä. Ne ovat varhaiskasvatustalaki ja lukiouudistus. Molemmista katse on tulevaisuudessa. Näiden uudistusten myötä voi sanoa, että tämä hallitus on uudistanut koko suomalaisen koulutusjärjestelmän. Ammatillisen koulutuksen reformi tuli voimaan tämän vuoden alusta, Uusi peruskoulu -ohjelma pyörii kolmatta vuotta, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tulevaisuuden visiota pannaan toimeen parhaillaan.

Lukiouudistuksen kantavina ajatuksina ovat yleissivistyksen vahvistaminen oppiaineiden yhteistyön kautta sekä yksilöllisemmän tuen tarjoaminen sitä tarvitseville. Varhaiskasvatustalain uudistamisen taustajatuksena on se, että tietomme varhaisten vuosien merkityksestä oppimisen, kehityksen ja myös syrjäytymisen ehkäisyn kannalta on lisääntynyt valtavasti.

Kirkossa nämä molemmat ajatukset on ymmärretty jo kauan – viittaa nyt lapsityöhön ja siihen monialaiseen ja moniammatilliseen, rajoja ylittävään yhteistyöhön, jota kirkon kasvatus- ja nuorisotyössä on tehty vuosikaudet.

Maakunnat ja sote – sivistyskunta ja seurakunta

Koko hallituksen näkökulmasta tämän kauden suurin uudistus on maakunta- ja sote-uudistus. Nuo lakiesitykset ovat nyt eduskunnan käsiteltävinä ja uudistuksen toimeenpanon valmistelu on jo hyvässä vauhdissa. Uudistuksen jälkeen kuntien lakisäateististä tehtävistä merkittävimmät ovat opetus- ja kulttuurialan palvelut.

Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, ammatillinen koulutus, vapaa sivistystyö, taide ja kulttuuri, yleiset kirjastot sekä liikunta ja nuorisotyö muodostavat jatkossa hyvin suuren osan kuntien tehtävistä. Kunnan palvelujen keskiössä tulevat olemaan entistäkin enemmän lapset ja nuoret. Voi hyvin sanoa, että tulevaisuuden on sivistyskunta.

Vastuu lasten, nuorten ja perheiden palveluista jakautuu kuntien sivistystoimen ja maakuntien sosiaali- ja terveystoimen kesken. Yhteistyön tueksi tarvitaan varsinkin alkuvaiheessa yhteistyön rakenteita, vuoropuhelun foorumeita sekä yhteisesti sovittuja toimintamuotoja.

Myös seurakunnilla on oma tärkeä roolinsa lasten, nuorten ja perheiden palvelujen järjestämisessä. Helmikuussa valmistuneessa selvityksessä lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden yhdyspinnoista löydettiin monia liittymäkohtia seurakuntien toiminnan ja muiden lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden välillä. On tärkeää, että kuntien ja maakuntien palvelut sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminta ja palvelut muodostavat lapsia ja perheitä palvelevan kokonaisuuden. Tähän tarvitaan kaikkien näiden tahojen yhteistyötä ja verkostoitumista.

Nuorten osallisuudesta

Ensi syksynä pidetään seurakuntavaalit. Ehdokasasettelu on nyt jo käynnissä. Valittavia luottamushenkilöitä on yli 8500. Seurakuntavaalit ovat Suomen ainoat vaalit, joissa äänioikeus on jo 16-vuotiailla. Samaan aikaan seurakuntavaaleissa valituista yli 40 prosenttia on täyttänyt 60 vuotta. Seurakuntien luottamushenkilöistä vain kuusi prosenttia on alle 30-vuotiaita. Nuorten osallisuus onkin tärkeää, ja monet järjestöt ovat jo työssä nuorten innostamiseksi seurakuntavaaleihin.

Arvotutkimuksissa nuorten arvot ja asenteet ovat toisenlaisia kuin vanhemman väestön. Kirkko on nuorille etäinen, mutta kirkon edustamat asiat ovat tärkeitä.

Tästä syntyy kaksi huomiota: Ensinnäkin kirkko on aina ollut paikka, jossa erilaiset ja myös erimieliset ihmiset tulevat yhteen. Kirkko on ollut yhteistyön, kunnioituksen, sietokyvyn ja sivistyneen suhtautumisen rakastava yhteisö, johon mahtuu paljon erilaisia ihmisiä. Toivon, että näin on jatkossakin.

Toiseksi on huolestuttavaa, jos kirkon päätöksenteossa nuorten ääni jää kuulumatta ja heidän arvomaailmansa jää ottamatta huomioon. Apostoli Paavalin ohjeena oli olla ”juutalaisille juutalainen ja kreikkalaisille kreikkalainen”, jotta evankeliumin ilosanoma kuuluisi kaikille. Siksi tarvitaan tuota yhteistyön ja moniäänisyyden eetosta, jotta kirkko ei näyttäisi nuorille sukupolvillemme vieraita kasvoja.

Arvoisa arkkipiispa!

Olette pian jättämässä tehtävänne arkkipiispana ja siirtymässä eläkkeelle. Haluan nyt sanoa tässä teille muutaman sanan, kun tapaamme viimeistä kertaa täällä kirkolliskokouksessa.

Olemme kohdanneet aika monta kertaa sekä täällä kirkolliskokouksessa että muissa yhteyksissä. Olen kokenut nämä kohtaamiset hyvin antoisina ja miellyttävinä. Olemuksestanne huokuva lämpö ja huumorintaju ovat tehneet yhteistyöstä kanssanne hyvin miellyttävää ja mutkatonta. Viisaat ajatuksenne ovat monesti antaneet ajattelemisen aihetta pitkäksi aikaa.

Nykypäivän mediajulkisuudessa arkkipiispan odotetaan puhuvan koko kirkon puolesta ja toimivan koko kirkon äänenä. Moniäänisessä ja monimuotoisessa kirkossa tämä ei ole helppo tehtävä. Olette kuitenkin ottanut paineet vastaan rauhallisesti ja jatkanut puhumista niiden asioiden puolesta, joita pidätte tärkeinä.

Usein aloitatte puheenne johdantolauseella: ”Ajattelen, että...”. Näkemyksistänne ja esiintymisistänne huokuu se, että ne todella ovat syntyneet pitkällisen ja syvällisen ajattelun tuloksena. Ajattelunne tuloksia ette kuitenkaan julista lopullisina totuuksina, vaan sanoitatte ne tavalla, joka kutsuu vuoropuheluun ja antaa arvon myös toisenlaisille tavoille ajatella. ”Minä ajattelen tästä asiasta näin, miten sinä ajattelet?”

Näillä sanoilla haluan toivottaa teille, arvoisa arkkipiispa, monia hyviä eläkevuosia. Samalla toivotan kirkolliskokouksella hyvää ja tuloksellista työviikkoa.